

3. Verkhovna Rada of Ukraine (2010), Law of Ukraine "Budget Code of Ukraine". Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (Accessed 12 November 2016) (in Ukr.).
4. Verkhovna Rada of Ukraine (1993), Law of Ukraine "About the basic principles of implementation of the state financial control in Ukraine". Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-12> (Accessed 13 November 2016) (in Ukr.).
5. Efimenko, T.I., Svirko, S.V., Kondratuk, I.O., Doroshenko, O.O., Starchenko, N.M. (2012). Buhgaltersky oblik i control u konteksti Budgetnogo kodeksu Ukrainy [Accounting and control in the context of the Budget Code of Ukraine], Kyiv, 944 p. (in Ukr.).
6. The report on the plan of the State Fiscal Service of Ukraine for 2015. Available at: <http://sfs.gov.ua/data/files/131201.pdf> (Accessed 13 November 2016) (in Ukr.).
7. Report on the work plan of the Main Department of DFS in Zaporizhia region for 2015. Available at: <http://zp.sfs.gov.ua/diialnist/plani-ta-zviti-roboti/235931.html> (Accessed 13 November 2016) (in Ukr.).
8. State Financial Inspection of Ukraine (2011). Methodological guidelines. Available at: <http://zakon.golovbukh.ua/regulations/2341/8294/8295/464338/> (Accessed 13 November 2016) (in Ukr.).
9. Reporting on budget execution. Available at: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477> (Accessed 12 November 2016) (in Ukr.).
10. Comment on land payments. Available at: <http://sfs.gov.ua/podatki-ta-zbori/zagalnoderjavni-podatki/plata-za-zemlyu--fizichni-oso/komentari-fahivtsiv-dps/53980.html> (Accessed 13 November 2016) (in Ukr.).

УДК 336. 14

Д. А. Ковалевич, к.е.н., доцент,
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м.Чернівці

УПРАВЛІННЯ МІСЦЕВИМИ ФІНАНСАМИ ТА РОЛЬ БЮДЖЕТУ В ЇХ ФУНКЦІОНУВАННІ

Анотація

У статті розкрито сутність та необхідність місцевих фінансів. Висвітлено функції місцевих фінансів. Відображено роль бюджету в їх функціонуванні. Показано вплив бюджету на соціально-економічний розвиток регіону. Відображено бюджет як одну із складових місцевих фінансів, основне джерело фінансового забезпечення місцевих органів влади. Обґрунтовано необхідність проведення децентралізації місцевих фінансів. Виокремлено наукові підходи до складових місцевих фінансів. Розкрито місцеві фінанси як інструмент державного регулювання економічного й соціального розвитку регіонів. Досліджено основні форми впливу фінансів місцевих органів влади на економічну й соціальну сферу держави. Проаналізовано виконання місцевих бюджетів Чернівецької області. Визначено об'єкти та суб'єкти управління місцевими фінансами. Окреслено перспективи розвитку місцевих фінансів.

Ключові слова: місцеві фінанси, бюджет, доходи, видатки, фінансові ресурси, соціально-економічний розвиток регіону, місцеві органи влади, органи місцевого самоврядування.

Д. А. Ковалевич, к.э.н., доцент,
Черновицкий торгово-экономический институт КНТЭУ,
г. Черновцы

УПРАВЛЕНИЕ МЕСТНЫМИ ФИНАНСАМИ И РОЛЬ БЮДЖЕТА В ИХ ФУНКЦИОНИРОВАНИИ

Аннотация

В статье раскрыта сущность и необходимость местных финансов. Освещены функции местных финансов. Отражена роль бюджета в их функционировании. Показано влияние бюджета на социально-экономическое развитие региона. Отражен бюджет как один из составляющих местных финансов, основной источник финансового обеспечения местных органов власти. Обоснована необходимость проведения децентрализации местных финансов. Выделены научные подходы к составляющим местных финансов. Раскрыты местные финансы как инструмент государственного регулирования экономического и социального развития регионов. Исследовано основные формы воздействия финансов местных органов власти на экономическую и социальную сферу государства. Проанализировано выполнения местных бюджетов Черновицкой области. Определены объекты и субъекты управления местными финансами, перспективы развития местных финансов.

Ключевые слова: местные финансы, бюджет, доходы, расходы, финансовые ресурсы, социально-экономическое развитие региона, местные органы власти, органы местного самоуправления.

Постановка проблеми. Формування та реалізація ефективної політики у сфері місцевих фінансів займають важливе місце у процесі регулювання соціально-економічного розвитку держави та її окремих адміністративно-територіальних одиниць. В умовах економічних перетворень місцеві фінанси набувають важливого значення в реалізації регіональної політики, спрямованої на зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування та забезпечення економічного розвитку територій.

Необхідність активізації наукових досліджень у сфері місцевих фінансів, регулювання розвитку місцевого самоврядування та його фінансового забезпечення в Україні зумовлена наявністю суперечностей у взаємовідносинах як центральних і місцевих органів виконавчої влади, так і органів місцевого самоврядування щодо вирішення проблем місцевого розвитку. Важливість вирішення окреслених проблем визначили актуальність теми наукового дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми, що стосуються місцевих фінансів, досить широко висвітлюються в науковій літературі. Різномічні аспекти проблематики у системі місцевих фінансів відображені у працях таких зарубіжних вчених, як Ш. Бланкарт, Р. Боклет, Дж. Б'юкенен, О. Гірке, Р. Гнейст, Г. Єллінек, Р. Масгрейв, Р. Моль, А. Токвіль, Л. Штейн, Х. Ціммерман та інших.

Серед вітчизняних вчених, які досліджували місцеві фінанси та місцеві бюджети, – В. Андрущенко, С. Буковинський, О. Василик, В. Геєць, А. Даниленко, М. Долішній, Т. Єфименко, І. Запатріна, О. Кириленко, В. Кравченко, О. Крайник, І. Луніна, В. Опарін, К. Павлюк, Ю. Пасічник, В. Федосов, І. Чугунов, А. Чухно, С. Юрій та багато інших.

Проблема місцевих фінансів привертає особливу увагу економічної науки. Це пов'язано з тим, що з розвитком суспільства постає питання фінансового забезпечення органів місцевої влади та місцевого самоврядування.

Формулювання цілей статті й аргументування актуальності поставленого завдання. Метою наукової статті є поглиблення теоретико-методологічних засад регулювання та фінансового забезпечення місцевих органів влади та місцевого самоврядування з визначенням напрямів посилення їх ролі у стимулюванні соціально-економічного розвитку регіонів.

Відповідно до мети дослідження були поставлені такі завдання:

- розкрити сутність місцевих фінансів та їх складової – місцевих бюджетів;
- дослідити джерела фінансового забезпечення місцевих органів влади та місцевого самоврядування;
- проаналізувати виконання місцевих бюджетів;
- розробити основні напрями розвитку місцевих фінансів.

Виклад основного матеріалу. Важливою складовою національної фінансової системи є місцеві фінанси – інструмент регулювання і соціального розвитку регіону. Перерозподіляючи ВВП, місцеві органи влади направляють ресурси на соціально-економічний розвиток адміністративно-територіальних одиниць. Наявність міцної фінансової ресурсної бази дає можливість місцевим органам влади повною мірою виконувати покладені на них функції.

Базилевич В. Д. та Баластрик Л. О. визначають місцеві фінанси як систему формування і використання доходів територіальними громадами та місцевими органами влади з метою виконання делегованих та закріплених за ними функцій і завдань [1, с. 93].

Василик О. Д. зазначив, що місцеві фінанси за своєю економічною сутністю визначаються як сукупність форм і методів створення й використання фондів фінансових ресурсів для забезпечення органами місцевого самоврядування виконання покладених на них функцій у галузі економічного і соціального розвитку відповідних територій [2, с. 180].

Досліджуючи місцеві фінанси та основні форми впливу фінансів місцевих органів влади на економічну й соціальну сферу держави, В. Кравченко визначає, що місцеві фінанси є інструментом державного

регулювання економічного й соціального розвитку регіонів у межах муніципального управління. Через місцеві фінансові ресурси здійснюється розподіл і перерозподіл частини валового внутрішнього продукту, держава і місцеве самоврядування здійснюють розподілені між собою функції соціально-економічного регулювання [3, с. 55].

Функція державного регулювання економічного й соціального розвитку регіонів є важлива тим, що завдяки децентралізації на рівні місцевої влади витрати будуть меншими за рахунок скорочення адміністративних витрат. Децентралізація забезпечує ефективніше надання певних видів послуг. Питання децентралізації пов'язані з проблемою розподілу доходів, видатків і відповідальності між різними рівнями виконавчої влади. Відповідальність за надання суспільних послуг на місцевому рівні передається місцевим органам влади незалежно від їх фінансового забезпечення.

О. Кириленко виділяє такі функції місцевих фінансів: розподільчу, контрольну та стимулюючу [4]. Розподільча функція місцевих фінансів реалізується через формування доходів і видатків місцевих бюджетів, цільових фондів органів місцевого самоврядування, за допомогою яких відбувається формування фінансових ресурсів, необхідних для виконання покладених на місцеве самоврядування функцій і завдань. Ці кошти використовуються для задоволення місцевих потреб. Контрольна функція полягає в діяльності органів місцевого самоврядування при складанні, розгляді, затвердженні і виконанні місцевих бюджетів. Сферою впливу контрольної функції є також фінансові ресурси органів місцевого самоврядування. Роль стимулюючої функції полягає у створенні умов для стимулювання діяльності органів місцевого самоврядування у збільшенні обсягів доходів бюджетів, додатковому залученні надходжень загальнодержавних та місцевих податків і зборів, ефективному використанні фінансових ресурсів.

Місцеві фінанси є інструментом регулювання економічного і соціального розвитку, оскільки місцеві органи влади здійснюють розподіл і перерозподіл значної частини ВВП. Органи місцевого самоврядування у межах своєї компетенції здійснюють також правове регулювання соціально-економічної діяльності шляхом корекції певних правил поведінки суб'єктів господарювання.

Досліджуючи складові місцевих фінансів, О. Кириленко зауважує: «Сучасний територіальний поділ країни, розподіл влади та існування інституту місцевого самоврядування зумовлює наявність місцевих фінансів, які включають: місцеві бюджети, фінанси комунальних підприємств, місцевий кредит» [5, с. 21].

Складові місцевих фінансів визначають також О. Романенко, С. Огородник, М. Зязюн, які вважають, що «складниками регіональних фінансів є місцеві бюджети, територіальні позабюджетні фонди і кошти суб'єктів господарювання» [6, с. 26].

Місцеві бюджети відіграють важливу роль у забезпечення суспільних послуг, насамперед соціального спрямування. Місцеві бюджети Чернівецької області за 2015 рік виконані за доходами в сумі 6 млрд. 344 млн. 987 тис. 146,0 грн., або 105,6 відсотка до уточненого плану, в тому числі по загальному фонду – 5 млрд. 907 млн. 621 тис. 469,05 грн., або на 103,1%, спеціальному фонду – 437 млн. 365 тис. 677,55 грн., або на 155,6%.

За 2015 рік місцеві бюджети області виконані за видатками в сумі 6 млрд. 130 млн. 825 тис. 319,55 грн., або 96,1 відсотка до уточненого плану, в тому числі по загальному фонду – 5 млрд. 372 млн. 446 тис. 965,48 грн., або на 96,9%, спеціальному фонду – 758 млн. 378 тис. 354,07 грн., або на 90,6 %.[7].

В області постійно проводиться цілеспрямована робота щодо організації ефективної діяльності місцевих органів влади, підвищення відповідальності керівників цих органів за виконання бюджету.

Економічна сутність місцевих фінансових ресурсів визначається як сукупність форм та засобів мобілізації доходів до місцевих бюджетів та їх використання на соціально-економічний розвиток регіонів. Місцеві фінанси, з одного боку, є системою – сукупністю взаємозв'язаних елементів, які взаємодіють для досягнення певної мети, а з іншого – формою реалізації місцевих фінансів є фонди фінансових ресурсів.

Таким чином, місцеві фінанси – це система економічних відносин, яка формується під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів щодо утворення, розподілу і використання фінансових ресурсів для виконання власних і делегованих повноважень органів місцевого самоврядування.

Управління державними фінансами О. Василик і К. Павлюк трактують як сукупність форм і методів цілеспрямованого впливу держави на формування та використання централізованих і децентралізованих фондів фінансових ресурсів, що знаходяться в розпорядженні державних органів управління [2, с. 512].

Управління місцевими фінансами – це цілеспрямований вплив місцевих органів управління на процес формування і використання фондів місцевих фінансових ресурсів відповідно до визначених цілей.

Об'єктами управління місцевими фінансами є фінансові відносини, пов'язані з формуванням і використанням фондів грошових коштів на місцевому рівні. Суб'єктами управління виступають місцеві державні

адміністрації, органи місцевого самоврядування, виконавчі органи рад, місцеві фінансові органи.

На думку В. Опаріна, управління фінансами включає дві головні складові: органи управління та форми і методи управлінської діяльності. Він вважає, що основним завданням органів управління фінансовою системою є забезпечення злагодженості у функціонуванні окремих сфер і ланок фінансових відносин, що досягається чітким розмежуванням функцій і повноважень між фінансовими органами та інститутами [8, с. 38].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Місцеві фінанси є одним із головних елементів фінансової системи держави, базовою передумовою сталого соціально-економічного розвитку відповідних територій.

Необхідно створити передумови для зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування, посилити вплив місцевих бюджетів на соціально-економічний розвиток та поліпшення добробуту громадян України, підвищити результативність та якість управління місцевими фінансами, а також ефективність використання коштів місцевих бюджетів.

Реформуванню місцевих фінансів сприятиме:

– об'єднання територіальних громад для вирішення соціально-економічних проблем, що дозволить зменшувати видатки на утримання органів управління;

– забезпечення комплексного розвитку територій, збільшення доходів місцевих бюджетів, залучення інвестицій у пріоритетні галузі національного господарства, запровадження нових технологій, налагодження зовнішньоекономічних зв'язків, зростання виробництва продукції;

– модернізація місцевої інфраструктури з метою покращення інвестиційної привабливості адміністративно-територіальних одиниць.

Реформування місцевих фінансів дасть змогу покращити фінансову базу місцевого самоврядування, підвищити відповідальність органів місцевого самоврядування за виконання делегованих і власних повноважень.

На державному рівні управління необхідно формувати ефективні стимули, спрямовані на розвиток місцевих фінансів. На місцевому рівні потрібно підвищувати інтерес територіальних громад до вирішення проблем місцевого значення. Виконання цих заходів має базуватись на визначеній стратегії соціально-економічного розвитку країни.

Список використаних джерел:

1. Базилевич В. Д. Державні фінанси : навч. посіб. / В. Д Базилевич, Л. О. Баластрик. – К. : Атака, 2004. – 368 с.
2. Василик О. Д. Державні фінанси України / О. Д Василик, К. В. Павлюк. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 608 с.

3. Кравченко В. І. Місцеві фінанси України : навч. посіб. / В. І. Кравченко. – К. : Т-во «Знання», КОО, 1999. – 487 с.
4. Місцеві фінанси : підруч. / За ред. Кириленко О. П. – К. : Знання, 2006. – 677 с.
5. Кириленко О. П. Фінанси (Теорія та вітчизняна практика) : навч. посіб. / О. П. Кириленко. – Тернопіль: Астон, 2002. – 212 с.
6. Романенко О. Р. Фінанси : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / О. Р. Романенко, С. Я. Огородник, М. С. Зязюн. – К : КНЕУ, 1999. – 108 с.
7. Звіт про виконання місцевих бюджетів Чернівецької області за 2015 р. – Чернівці, 2015.
8. Опарін В. М. Фінанси (загальна теорія): навч. посіб. / В. М.Опарін. – К. : КНЕУ, 1999. – 164с.

Dariya Kovalevych, Ph.D., associate professor,
Chernivtsi Institute of Trade and Economics of KNUTE,
Chernivtsi

LOCAL FINANCE MANAGEMENT AND THE ROLE OF BUDGET IN ITS FUNCTIONING

Abstract

The essence and necessity of local finance are disclosed in the article. The functions of local finance are recovered. The role of budget in the functioning of local finance is recognised. Budget influence on social and economic development of the region is presented. The budget is recognized as one of local finance components and the main source of financial support of local authorities. The necessity of realization of decentralization of local finance is discoursed. Scientific approaches to local finance components are outlined. Local finance as an instrument of state regulation of economic and social development of the regions is revealed. The basic forms of local public finance influence on economic and social sphere of the state are investigated. The execution of local budgets of Chernivtsi region is analyzed. Objects and subjects of local finance management are defined. The prospects of local finance development are outlined.

Keywords: local finance, budget, incomes, expenses, financial resources, socio-economic development of the region, local authorities, local governments.

References:

1. Bazylevych, V.D., Balastryk, L.O. (2004). Derzhavni finansy [Public finances]. Attack, Kyiv, 368 p. (in Ukr.).
2. Vasylyk, O.D., Pavlyuk, K.V. (2003). Derzhavni finansy [Public finances Ukraine]. Center of educational literature, 608 p. (in Ukr.).
3. Kravchenko, V.I. (1999). Mistsevi finansy Ukrainy [Local Finance Ukraine]. Knowledge, Kyiv, 487 p. (in Ukr.).
4. Ed. A.P. Kirilenko (2006). Mistsevi finansy [Local Finance]. Knowledge, Kyiv, 677 p. (in Ukr.).
5. Kyrylenko, A.P. (2002). Finansy (Teoriia ta vitchyzniana praktyka) [Finance (Theory and domestic practice)]. Aston, Ternopil, 212 p. (in Ukr.).
6. Romanenko, A.R., Ohorodnyk, S.Ya., Ziaziun, M.S. (1999). Finansy [Finance]. Kyiv National Economic University, Kyiv, 108 p. (in Ukr.).
7. Zvit on local budget execution Chernivtsi region in 2015 (in Ukr.).
8. Oparin, V.N. (1999). Finansy (zahal'na teoriia) [Finance (general theory)]. Kyiv National Economic University, Kyiv, 164 p. (in Ukr.).

